

MOJE PRÁVA

Známe svoje základní lidská práva? Kdybychom se měli rozhodovat, která jsou pro nás více důležitá a která méně, jak bychom se při tom cítili?

Zařazení do kurikula:

- ~ předmět/seminář:
 - » výchova k občanství – stát a právo,
- ~ průřezová témata:
 - » výchova demokratického občana – občan, občanská společnost a stát.

Zařazení do NS GRV:

- ~ lidská práva – základní lidská práva.

Cíle:

- ~ žák se seznámí s Listinou základních práv a svobod ČR,
- ~ žák diskutuje důležitost základních lidských práv pro rozvoj společnosti,
- ~ žák kriticky zhodnotí, která práva jsou pro něj nejdůležitější a proč.

Věková skupina: 15–19 let.

Typ aktivity: vyhledávání textu na internetu, brainstorming, diskuzní hra, psaní eseje.

Časová náročnost: 60 minut.

Potřebný materiál: části textů *Listiny základních práva a svobod*, seznam práv.

Instrukce:

Domácí příprava

- ~ Rozdělte žáky do skupin po čtyřech.
- ~ Každé skupině rozdejte část Listiny základních práv a svobod ČR (<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>).
- ~ Úkolem každé skupiny je zjistit, z jakého dokumentu je část textu, který dostala, a o čem celý dokument pojednává.

Práce ve třídě

- ~ Zeptejte se žáků, z jakého dokumentu dostali svoji část textu, co se dozvěděli nového, zda je text něčím překvapil.
- ~ Rozdejte každému žákovi seznam práv (viz *Seznam práv*).

Následuje diskuzní hra:

- ~ Představte si, že ve vaší zemi vypukla velká katastrofa a musíte ji opustit. Putujete do vzdálené země, kde na vás čeká nový život, nikdo neví jaký, jestli horší, nebo lepší. Není návratu zpět. Každého, kdo svou pouť vzdá, čeká jistá smrt. S sebou dostanete pouze dvacet práv (viz *Seznam práv*). Je jen na vás, která práva si donesete až na konec své pouti. S batohem plným práv se vydáte na cestu. Cesta poměrně rychle ubíhá, ale najednou se před vámi objeví řeka. Potřebujete se dostat na druhou stranu, ale nikde není žádný most. Jen u stromu je přivázaný chatrný člun. Nasednete na něj, ale zjistíte, že jste se svými právy příliš těžcí. Loďka se začíná potápět. Musíte vyhodit pět práv, abyste zdárně přepluli na druhou stranu řeky.
- ~ Vyzvěte žáky, aby vyškrtli ze seznamu pět práv, kterých se musí vzdát. Dejte jim na rozmyšlenou 2–3 minuty. Pozn.: Každý žák má svůj seznam práv a pracuje s ním individuálně, až na konci je nutná spolupráce mezi žáky.
- ~ Zdárně jste přepluli na druhou stranu řeky. Vašich pět práv zmizelo někde ve vlnách. Pokračujete dál v cestě, když se před vámi objeví stráž. Vstoupili jste na jejich území a musíte platit. Nemáte u sebe nic jiného, jen svá práva. V jejich zemi však práva I–10 nemají žádnou hodnotu. Musíte vybrat tři práva s číslem 11–20, kterými si koupíte vstup na území, a můžete tak pokračovat ve vaší cestě.

- ~ Vyzvěte žáky, aby vybrali ze seznamu tři práva s číslem 11–20. Dejte jim na rozmyšlenou 1–2 minuty.
- ~ Pokračujete dál ve své pouti. Postupně se začíná oteplovat a stromů a rostlin je k vidění čím dál méně. Přicházíte do krajiny s pouští. Putujete v téměř neúnosném vedru už několik dní. Pomalu vám docházejí síly. Najednou se však před vámi objeví postava muže v turbanu a nabízí vám občerstvení. Výměnou za to chce právo číslo 3. Víte, že jste příliš unaveni, a pokud se neobčerstvíte, budete muset nechat v poušti tři svá práva, abyste mohli pokračovat dál v cestě.
- ~ Zvolte si, jestli se vzdáte práva na ochranu před mučením či krutým, nelidským nebo ponižujícím zacházením nebo trestem, nebo některých jiných tří práv. Dejte žákům na rozmyšlenou 2–3 minuty.
- ~ Přežili jste cestu pouští a vidíte v dálce střechy nějakých obydlí. Vydáte se tím směrem a před vámi se objeví dvě vesnice. Musíte si vybrat, do které vstoupíte. Pokud vstoupíte do vesnice se zlatými střechami, musíte se vzdát práva číslo 4 (pokud ho ještě máte, pokud ne, můžete obětovat jakékoliv jiné právo). Jestliže si vyberete vesnici s červenými střechami, musíte se vzdát práva číslo 17 (pokud ho ještě máte, pokud ne, můžete obětovat jakékoliv jiné právo).
- ~ Vyzvěte žáky, aby se rozhodli, do které vesnice vstoupí. Dejte jim na rozmyšlenou 1 minutu.
- ~ Vejdete do vesnice a jste místními obyvateli srdečně přijati. Posilníte se a odpočínáte si, abyste se mohli co nejdříve zase vydat na cestu. Sotva vyjdete z vesnice, zaútočí na vás tlupa vlků. Snažíte se před nimi utéct na blízký strom, ale ztratíte při tom dvě svá práva.
- ~ Vybírejte dvě svá práva, kterých se vzdáte pro záchranu před vlky. Dejte žákům na rozmyšlenou 2–3 minuty.
- ~ Podařilo se vám utéct před vlky do koruny stromu. Všimnete si, že se k vám blíží nějaké postavy a odhánějí vlky. Slezete ze stromu a jste vděční za záchranu. Lidé se vás ptají, kam putujete. Zjistíte, že váš cíl je společný. Lidé, kteří vás zachránili před vlky, jsou vaši spolužáci. Výměnou za jedno právo, které máte jen vy nebo je nejméně časté ve skupině, se můžete k ostatním připojit.
- ~ Žáci mají za úkol se vzdát práva, které nikdo jiný ve skupině již nemá. Pokud takové právo není, vzdají se toho práva, které má nejméně jejich spolužáků. Dejte žákům časový prostor 5–10 minut.
- ~ Vzdáte se jednoho práva a pokračujete dál se skupinou. Cesta už je poklidná a vy spolu se svými novými přáteli doputujete do nové země, kde budete žít s těmi právy, která každý z vás přinesl.

Reflexe:

- ~ Každý žák napíše úvahu, jaký pro něj předchozí hraná aktivita měla smysl, zdůvodní výběr svých práv, uvede, s jakým právem se loučil opravdu nerad a jakého práva mu naopak nebylo příliš zatěžko se vzdát a jaké pocity při hře prožíval.
- ~ Učitel vede diskuzi na téma porušování lidských práv ve světě.
 - » Znáte některé státy, ve kterých není dodržováno některé ze základních lidských práv?
 - » Je v seznamu nějaké právo, které v ČR nemáme?
 - » Doplnili byste seznam ještě o nějaká práva?
 - » Co je podle vás příčinou porušení těchto práv?
 - » Jak by se dalo zabránit porušování lidských práv?

Rozšiřující informace pro učitele:

<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

www.osn.cz

<http://www.amnesty.cz/>

<http://www.llp.cz/>

Použité zdroje:

inspirováno aktivitou Balón, autor Jan Činčera, dostupné na:

<http://obcan.ecn.cz/index.shtml?apc=vt--I-&s=t&x=132593>

SEZNAM PRÁV

1. právo na vzdělání
2. právo na děti (rozhodnout, kolik a zda je budu mít)
3. právo na ochranu před mučením či krutým, nelidským nebo ponižujícím zacházením nebo trestem
4. právo svobodně disponovat svým majetkem a penězi
5. právo malovat
6. právo svobodně si vybírat (sexuálního) partnera
7. právo na odpor proti společenské praxi, se kterou nesouhlasím (např. otrokářství, kanibalismus atd.)
8. právo svobodně si zvolit své vyznání
9. právo běhat po louce
10. právo na spravedlivou odměnu za práci a na uspokojivé pracovní podmínky
11. právo svobodně rozhodnout o ukončení vlastního života
12. právo oblékat se, jak chci
13. právo poškozovat svoje vlastní tělo (jíst nezdravé věci, kouřit, pít alkohol, přijímat omamné prostředky)
14. právo na obranu sebe, své rodiny či přátel
15. právo na společnosti garantovanou minimální sociální úroveň (zabezpečení ve stáří, v nemoci)
16. právo svobodně si vybírat svoje zaměstnání
17. právo komukoliv svobodně říct, co chci, a svobodně publikovat svoje názory
18. právo na společenskou ochranu vlastního života (tj. nikdo mě nesmí beztrestně zabít)
19. právo podílet se na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců
20. právo svobodného pohybu (cestování, volby bydliště)